

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ АБО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ОСОБАМИ, ЯКІ КЕРУЮТЬ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

THE STATE OF THE SCIENTIFIC RESEARCH OF THE FORENSIC CHARACTERISTICS OF TRAFFIC RULE OR VEHICLE OPERATION VIOLATIONS BY PERSONS DRIVING VEHICLES

Нагорняк Ю.В., аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики

Інститут з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ

Стаття пропонує системний погляд на стан наукових розробок криміналістичної характеристики порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Дорожньо-транспортні пригоди будуть виникати доти, доки транспорт буде рухатися шляхами. Тож питання оптимізація окремої методики розслідування цього виду злочину завжди буде актуальним і важливим. Першим структурним компонентом методики розслідування злочину є криміналістична характеристика. Створення комплексної інформаційної моделі про злочин дає системне уявлення слідчому, детективу, прокуророві про ймовірну картину докримінальної та посткримінальної поведінки учасників, про локалізацію слідів, про джерела доказів тощо. Для здобувачів юридичного фаху криміналістична характеристика дає змогу зрозуміти з яким обсягом і яких специфічних даних у майбутньому матиме справу юрист, залучений до кримінального провадження. Запропоновано згрупувати джерела (1) за темпоральним критерієм, (2) за видом публікації розробок та (3) за предметною сферою дослідження. В останній групі джерел диференційовано сім підгруп. Хоча для українських науковців та практиків визначена тема не є новою, проте у періодичній літературі, методичній літературі та дисертаційних роботах спостерігається стійка тенденція побічного огляду типових елементів криміналістичної характеристики вказаного виду злочину. Натомість традиційно увага вчених прикута до практичних проблем розслідування, фіксації інформації на місці події, застосування інноваційних технологій, залучення експертів. Подальші напрями дослідження вбачаються у подоланні існуючої прогалини та посиленні аргументації переконання, що криміналістична характеристика не є химерною і абстрактною конструкцією, а важливим практичним інструментом у системі криміналістичного забезпечення кримінального провадження.

Ключові слова: дорожньо-транспортна пригода, методика розслідування, криміналістична характеристика, криміналістика, кримінальне провадження, досудове розслідування.

The article offers a systematic view of the state of scientific research on the forensic characteristic of traffic rule or vehicle operation violations by persons driving vehicles. Road traffic accidents will occur as long as vehicles move on the roads. Therefore, the issue of optimizing the investigation methodology of this type of crime will always be relevant and important. The first structural component of the crime investigation methodology is the forensic characteristic. The creation of a complex information model about the crime gives the investigator, detective, prosecutor a systematic understanding of the typical picture of pre-criminal and post-criminal behavior of the participants, localization of traces, sources of evidence, etc. For students of law faculties, forensic characteristic make it possible to understand with what volume and what specific data the future lawyer will work with in such cases. It is proposed to divide the sources (1) by temporal criterion, (2) by the type of publication and (3) by the subject area of research. Seven subgroups are differentiated in the last group of sources. Although the specified topic is not new for Ukrainian scientists and practitioners, in the periodical, methodical literature and dissertations there is a steady trend of only a superficial review of the typical elements of the forensic characteristic of this type of crime. Instead, the attention of scientists is traditionally focused on practical investigation problems, recording of information at the crime scene, application of innovative technologies, and involvement of experts. Further directions of research are seen in overcoming the existing gap and strengthening the argumentation of the opinion that forensic characteristic is not a strange and abstract construction, but an important practical tool in the system of forensic support of criminal proceedings.

Key words: traffic accident, investigation method, forensic characteristic, criminology, criminal proceedings, pre-trial investigation.

Постановка проблеми. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами залишається одним із тих кримінальних правопорушень, які характеризуються трьома характеристиками: (1) значною поширеністю, (2) значною травматизацією людей і (3) значною складністю розслідування. Проблема дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП) існуватиме й надалі, доки транспортні засоби рухатимуться шляхами. Відтак потрібно спрямовувати зусилля та ресурси як на усунення чинників, які сприяють виникненню ДТП, так і на якісне документування злочину для забезпечення справедливого правосуддя, якщо така подія все ж трапилась. У цій системі заходів чільне місце посідає оптимізація окремої методики розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Першим структурним компонентом методики розслідування є криміналістична характеристика. Створення комплексної інформаційної моделі про злочин дає системне уявлення слідчому, детективу, прокуророві, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, про ймовірну картину

докримінальної та посткримінальної поведінки учасників, про локалізацію слідів, про джерела доказів тощо. Для майбутніх здобувачів юридичного фаху криміналістична характеристика дає змогу зрозуміти з яким обсягом і яких специфічних даних матиме справу юрист, залучений до кримінального провадження, розпочатого за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК України. З огляду на сказане, важливість обговорення окресленої проблематики не викликає сумніву.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Для українських науковців та практиків проблематика порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, не є новою. Є низка захищених дисертаційних робіт (М. Климчук, П. Луцок, В. Дячук, І. Колеснік, Д. Карпенко, В. Сезонов). Є чимало фахових публікацій, присвячених з'ясуванню причин ДТП (В. Поліщук, Л. Нагребельна, Л. Коваленко, А. Кошкарів, Г. Фоменко, Н. Поташева та ін.); питанням застосування інноваційних технологій при розслідуванні ДТП (Ю. Атаманенко, В. Катусков, С. Радченко, О. Сараєв, С. Данець); особливостям проведення окремих слідчих (розшукових) дій під

час досудового розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (Г. Вальчишин, Т. Шевченко, М. Грига, О. Осетрова) та ін.

Визнаючи беззаперечну цінність докладених зусиль вказаних та багатьох інших науковців, треба однак зазначити, що більшість авторів наукових праць, оприлюднених у періодичних виданнях юридичного напрямку, концентрують увагу на окремих елементах криміналістичної характеристики. Виняток може становити чи не єдина стаття О. Ковальової «Структура криміналістичної характеристики дорожньо-транспортних пригод» [1], в якій понад десять років тому було зроблено спробу сформувати системний погляд на інформаційну модель кримінального правопорушення. Додатково слід відзначити окремою увагою працю Г. Стаскевич «Сучасний стан наукових досліджень щодо розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із дорожньо-транспортними пригодами» (2016) [2], яка однак обрала суттєво ширший предмет дослідження, оскільки у вказаній роботі йдеться про усі ДТП, а не тільки про правопорушення, передбачене ст. 286 КК України. Викладене підтверджує доцільність проведення ревізії сучасних досліджень у цьому напрямі для формування системного розуміння стану теоретико-методологічного та криміналістичного забезпечення розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.

Метою статті є з'ясування сучасного стану наукової розробки проблем криміналістичної характеристики кримінального правопорушення – порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК України), та визначення подальших перспектив науково-дослідної роботи у цьому напрямі.

Виклад основного матеріалу. Джерельна база дослідження криміналістичної характеристики порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, є досить об'ємною, а тому потребує систематизації.

За *темпоральним критерієм* наукові джерела можна поділити на три категорії: (1) праці радянського періоду; (2) праці періоду незалежної України до реформи кримінального процесуального законодавства; (3) праці після реформи кримінального процесуального законодавства. Треба віддати належне раніше згаданій дослідниці Г. Стаскевич, яка у 2016 р. провела оглядове дослідження напрацювань вчених радянської доби [2, с. 172–175]. Відтак з цілком прагматичних причин подальшу увагу концентруватимемо на останніх двох групах джерел, позаяк з часів радянського періоду суттєво змінилася кон'юнктура кримінального процесу і навіть велика частина праць, виданих у період часу з 1991 р. до 2012 р., втратили сьогодні свою актуальність.

Залежно від *виду публікацій розробок* можна виокремити: (1) дисертації та монографічні праці; (2) фахові публікації; (3) матеріали конференцій та інших науково-практичних заходів; (4) підручники, посібники та інша методична література; (5) аналітичні звіти, статистичні дані, аналіз судової практики. Важливо зауважити, що більшість підручників з криміналістики не містять окремого розділу, присвяченого проблематиці розслідування ДТП, крім поодиноких винятків [3, с. 806–827]. Водночас, заслуговує на увагу практичний poradnik «ДТП: огляд, документування, аналіз», підготовлений колективом авторів [4], в якому сконцентровано увагу на початкових діях огляду та фіксації обстановки у протоколах та додатках.

Для наукової розробки проблем криміналістичної характеристики порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, особливу цінність становлять

джерела статистичних даних, оприлюднених на офіційних веб-ресурсах Національної поліції України та Офісу Генерального прокурора. У цьому контексті варто згадати інтерактивний посібник М. Карчевського «Протидія злочинності в Україні: інфографіка» [5]. Цей інструмент дає змогу візуалізувати окремі дані про кримінальне правопорушення, передбачене ст. 286 КК України, та вивчати динаміку змін і встановлювати певні закономірності.

Наукові джерела можна згрупувати за *предметною сферою* з урахуванням потреби вивчення (наприклад, базові знання про криміналістичну характеристику кримінального правопорушення) та частоти обговорення питання в наукових колах (наприклад, посиленна увага до проблематики причин ДТП чи інновацій у збиранні доказів). За цим критерієм джерела, які дотичні до окресленої теми, умовно можна розділити на такі категорії:

(1) *джерела, які присвячені дослідженню проблематики криміналістичної характеристики на загально-теоретичному рівні* – формують загальне уявлення про внутрішню конструкцію криміналістичної характеристики, елементний склад, значення тощо (наприклад, Є. Лук'янчиков, Б. Лук'янчиков, С. Петряєв «Криміналістична характеристика в структурі методики розслідування злочинів» [6]; М. Войчишена «Криміналістична характеристика як наукова категорія методики розслідування кримінальних правопорушень» [7]; О. Шкута «Загально-теоретичні аспекти криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень» [8] та ін.);

(2) *джерела, які присвячені дослідженню криміналістичної характеристики загалом або окремих елементів криміналістичної характеристики порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами* – безпосередньо становлять фахове зацікавлення, ядро дослідження, тобто стосуються розробки інформаційної моделі кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК України (наприклад, О. Ковальова «Структура криміналістичної характеристики дорожньо-транспортних пригод» [1]; В. Сабадаш, Д. Фокін «Дорожньо-транспортна пригода як результат порушення функцій взаємодії в системі «людина – техніка – середовище»» [9]; Г. Стаскевич «Класифікація дорожньо-транспортних пригод» [10]; І. Колесник «Аналіз механізму дорожньо-транспортної пригоди, як основа розслідування злочинів проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту» [11] та ін.);

(3) *джерела, які присвячені дослідженню окремої методики розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами* – дають змогу зрозуміти місце криміналістичної характеристики в окремій методиці розслідування, її значення для планування процесуальних дій (наприклад, Є. Старіков, С. Данець «Технічні аспекти розслідування ДТП, що відбулися в темний час доби» [12]; Т. Шевченко «Типові слідчі ситуації на початковому етапі розслідування дорожньо-транспортних пригод» [13]; А. Кошкарів «Розслідування дорожньо-транспортної пригоди та визначення причинно-наслідкових зв'язків між несправностями транспортного засобу» [14] та ін.);

(4) *джерела, які присвячені дослідженню причин та умов порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами* – демонструють плюралізм підходів до визначення причин та умов ДТП, відтворюють причинно-наслідкові зв'язки, які перебувають у тісній кореляції окремими елементами криміналістичної характеристики (наприклад, І. Шаша, О. Сазонов, О. Лемешко «Фактори, що впливають на виникнення дорожньо-транспортних пригод з вини водіїв транспортних засобів» [15]; А. Вознюк, Л. Нагребельна, Є. Міненко «Недоліки в дорожніх умовах та їх вплив на виникнення дорожніх

ньо-транспортних пригод» [16]; Г. Фоменко, Н. Поташева «Дорожньо-транспортні пригоди та їх причини» [17]; І. Шевченко, М. Васильченко «Причини та наслідки дорожньо-транспортних пригод в Україні» [18]; Ю. Трошин, О. Карасьов, В. Баранник «Дослідження впливу природно-кліматичних факторів на дорожньо-транспортні пригоди» [19] та ін.);

(5) джерела, які присвячені дослідженню новітніх технологій дослідження обставин порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами – презентують сучасні інновації, які дозволяють ефективно використовувати ресурси для якісної роботи на місці події, збирання та дослідження доказів (наприклад, Ю. Атаманенко «Методика фіксування місця вчинення ДТП за допомогою БПЛА: окремі аспекти вдосконалення» [20], «Застосування новітніх приладів під час оформлення дорожньо-транспортних пригод на автошляхах України» [21]; О. Куліковська, Ю. Атаманенко «Перспективи використання програм обробки даних лазерного сканування в картографуванні ДТП» [22]; О. Сараєв «Новітні технології дослідження обставин дорожньо-транспортної пригоди» [23]; С. Данець «Застосування новітніх технологій лазерного сканування під час огляду місця дорожньо-транспортної пригоди» [24]; О. Дуфенюк «Інновації у розслідуванні ДТП на прикладі застосування 3D технологій» [25]; В. Катусков, С. Радченко «Використання квадрокоптера при аналізі дорожньо-транспортної пригоди» [26] та ін.);

(6) джерела, які присвячені дослідженню особливостей тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій, використання спеціальних знань під час розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами – дають змогу зрозуміти напрями використання отриманих даних та подальше практичне застосування знань криміналістичної характеристики злочину в досудовому розслідуванні (наприклад, М. Пархомчук, С. Данілін «Особливості огляду місця вчинення дорожньо-транспортної пригоди» [27]; І. Мороз «Тактика дій працівників поліції під час оформлення додатків до протоколу огляду місця дорожньо-транспортної пригоди» [28]; О. Антіпова «Використання можливостей судових експертів при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод» [29]; М. Грига, О. Осетрова «Судові експертизи, що проводяться під час розслідування дорожньо-транспортних пригод» [30]; М. Склярів, С. Лукашенко, О. Корнєв «Пропозиції з удосконалення автотехнічних експертів дорожньо-транспортних пригод» [31]; Г. Вальчишин «Умови проведення слідчого експерименту під час розслідування дорожньо-транспортної пригоди і тактичні прийоми їх забезпечення» [32], «Фіксація результатів слідчого експерименту під час розслідування дорожньо-транспортних пригод» [33] та ін.);

(7) іноземні джерела, які присвячені проблематиці розслідування ДТП – забезпечують формування уявлень про зарубіжний досвід фіксації значущої інформації, залучення експертів, збирання та дослідження доказів, їх використання у суді (наприклад, М. Адбель-Аті, Е. Радван «Моделювання виникнення та залучення ДТП» [34]; А. Чанд, С. Джаеш, А. Бхасі «Дорожньо-транспортні пригоди: огляд джерел даних, методів аналізу та сприяючих факторів» [35]; Л. Падуа, Х. Соуза, Я. Ванько, Я. Грушка та ін. «Цифрова реконструкція дорожньо-транспортних пригод: гнучка методологія, яка спирається на зйомку БПЛА та додаткові стратегії для підтримки кількох сценаріїв» [36] та ін.).

Узагальнюючи дані, можна зробити певні проміжні висновки та зауваги: по-перше, безперечно, наведені переліки публікацій у кожній зі сформованих груп не є вичерпними, а слугують прикладами таких джерел; по-друге, результати контент-аналізу доводять суттєве зацікавлення

серед науковців, експертів, практиків проблематикою причин ДТП, використання новітніх технологій, оптимізації практики проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Величезний масив фахових досліджень, тематика яких пов'язана із ДТП, проводяться у галузі технічних наук (проблематика встановлення конкретних параметрів та обставин) та медичних наук (проблематика тілесних ушкоджень, посттравматичних ускладнень та реабілітації учасників ДТП). Як виявилось, насправді не так багато праць мають предметом дослідження вивчення окрему методикою розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Ще менша частка розробок присвячена вивченню окремих аспектів криміналістичної характеристики кримінального правопорушення.

Підтвердження цих висновків знаходимо і в дисертаціях. Вивчення змісту авторефератів дисертацій та/або дисертацій, які є доступними у відкритих базах та інституційних репозитаріях, дає підстави констатувати, що положення наукової новизни, які дотичні до криміналістичної характеристики вказаного виду злочину, формулюються нечасто і, як правило, фрагментовано (таблиця 1 презентує узагальнені дані).

У трьох кваліфікаційних роботах було відведено окремих розділ дисертації для виконання завдання пізнання теоретико-прикладних засад формування криміналістичної характеристики вказаного виду злочину. Так, у М. Климчука розділ 1 присвячений криміналістичному аналізу злочинів, пов'язаних з порушенням правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а саме висвітленню криміналістичної характеристики злочинів про порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів, механізму їх вчинення, види дорожньо-транспортних пригод, їх компоненти і структуру [37, с. 7–8]; у П. Луцюка перший розділ «Криміналістична характеристика порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації автотранспортних засобів» складається з чотирьох підрозділів, які висвітлюють історію розвитку законодавства та наукових досліджень щодо розслідування дорожньо-транспортних пригод; поняття і класифікацію (види) порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації автотранспортних засобів; обстановку дорожньо-транспортної пригоди і слідову картину; особу злочинця та спосіб вчинення злочину [38, с. 7–9]; у І. Колесніка розділ 1 презентує оригінальну авторську концепцію щодо структури криміналістичної характеристики злочинів проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту на основі уявлень про механізм ДТП як системи взаємодії «водій – транспортний засіб – дорога – навколишнє середовище» [41, с. 14–51]. Ці розділи невеликі за обсягом, що може бути прийнятним в рамках розробки групової методики розслідування злочинів проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів, проте навряд чи можна вважати достатнім для опису системної інформаційної моделі такого складного за своєю природою і слідовим комплексом кримінального правопорушення.

Висновки. Без сумніву, обмежений обсяг статті не дає змоги вичерпно висвітлити всю джерельну базу дослідження, проте дозволяє сформулювати наступні висновки. Актуальність та потреба вивчення проблем криміналістичної характеристики не зникає, як і не зникає на наших дорогах саме негативне явище злочинних порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Проведений аналіз доводить, що на рівні дисертацій звернення до окресленої проблематики носить додатковий, побічний характер (додаток до основного предмета дослідження, яким, як правило, є групова методика розслідування злочинів). Такий підхід зумовлює

Узагальнені дані, щодо змісту положень наукової новизни дисертацій, поданих до захисту за спеціальністю 12.00.09 і тематика яких пов'язана з розслідуванням порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів

№	Автор	Тема дисертації	Місто рік	Положення наукової новизни, які стосуються криміналістичної характеристики	Наявність окремого розділу/ підрозділу присвяченого криміналістичній характеристиці
1	М. Климчук [37]	Розслідування злочинів про порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів (криміналістичні та процесуальні аспекти)	Київ 2007	Положення наукової новизни, які стосуються криміналістичної характеристики відсутні	+
2	П. Луцок [38]	Розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху та експлуатації автотранспортних засобів	Київ 2007	Вперше наведені аргументи, що обов'язковою частиною криміналістичної характеристики ДТП є спосіб вчинення злочину, одним із основних структурних елементів якого є приховування; – удосконалено класифікацію аварійної дорожньої обстановки та видів дорожньо-транспортних пригод	+
3	П. Луцок [39]	Особливості процесуального доказування в ході дослідження дорожньо-транспортних пригод, вчинених в несприятливих умовах	Київ 2009	Вперше обґрунтовано необхідність врахування світлотехнічних чинників вчинення ДТП (<i>має стосунок до елемента криміналістичної характеристики злочину «типові час, місце, обстановка» – прим. Ю.Н.</i>); – набули подальшого розвитку погляди щодо класифікації факторів оточуючого навколишнього середовища, що обумовлюють та сприяють вчиненню ДТП в несприятливих умовах (<i>має стосунок до елемента криміналістичної характеристики злочину «типові час, місце, обстановка» – прим. Ю.Н.</i>)	–
4	В. Дячук [40]	Використання спеціальних знань при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод	Київ 2010	Положення, які стосуються криміналістичної характеристики відсутні	–
5	І. Колеснік [41]	Методика розслідування злочинів проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів	Харків 2016	Вперше визначено елементний склад криміналістичної характеристики злочинів проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту на основі уявлень про механізм ДТП як системи взаємодії «водій – транспортний засіб – дорога – навколишнє середовище»	+
6	Д. Карпенко [42]	Техніко-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням правил безпеки руху або Експлуатації транспорту	Харків 2017	Положення, які стосуються криміналістичної характеристики відсутні	–
7	В. Сезонов [43]	Комплексне експертно-криміналістичне дослідження транспортних засобів	Харків 2018	Удосконалено визначення поняття транспортного засобу як об'єкта комплексного експертно-криміналістичного дослідження, зокрема, його розуміння як механічного засобу, котрий використовується для особистого пересування, спеціального призначення, перевезення пасажирів, переміщення вантажу, що приводиться у рух за допомогою інтегрованих агрегатів і вузлів, які самостійно виробляють енергію у вигляді механічної роботи, та (або) за рахунок агрегації з іншим транспортним засобом	–

Розроблено авторкою

поверховість наукових розробок інформаційної моделі типових характеристик кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК України. Не було виявлено жодної дисертаційної праці, предмет якої безпосередньо полягав би у ґрунтовному вивченні типових елементів криміналістичної характеристики вказаного злочину, на основі якої вибудовується траєкторія когнітивної діяльності суб'єктів, уповноважених на провадження досудового розслідування чи здійснення процесуального

керівництва. Швидке старіння знань також викликає потребу періодичної актуалізації даних публікацій попередніх років з урахуванням нових викликів та умов розслідування. Подальші напрями дослідження вбачаються у подоланні існуючої прогалини та посиленні аргументації переконання, що криміналістична характеристика не є химерною і абстрактною конструкцією, а важливим практичним інструментом у системі криміналістичного забезпечення кримінального провадження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковальова О. Структура криміналістичної характеристики дорожньо-транспортних пригод. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2012. № 2. С. 133–136.
2. Стаскевич Г. С. Сучасний стан наукових досліджень щодо розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із дорожньо-транспортними пригодами. *Актуальні проблеми держави і права*. 2016. Вип. 76. С. 172–178.
3. Криміналістика: підручник / Р. І. Благута, О. І. Гарасимів, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. Є. В. Пряхіна. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 948 с.
4. ДТП: огляд, документування, аналіз: прак. порадник / МВС України; Експертна служба; [авт.-упоряд.: С. О. Шевцов, В. І. Дячук]. Київ, 2013. 264 с.
5. Карчевський М. Протидія злочинності в Україні: інфографіка: інтерактивний довідник. 2024. URL: <https://karchevskiy.com/i-dovidnyk/>
6. Лук'яничков Є. Д., Лук'яничков Б. Є., Петряєв С. Ю. Криміналістична характеристика в структурі методики розслідування злочинів. *Криміналістика і судова експертиза*. 2021. Вип. 66. С. 178–190.
7. Войчишена М. В. Криміналістична характеристика як наукова категорія методики розслідування кримінальних правопорушень. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 3. С. 146–152.
8. Шкута О. О. Загальнотеоретичні аспекти криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. Вип. 49. С. 132–135.
9. Сабдаш В. В., Фокін Д. І. Дорожньо-транспортна пригода як результат порушення функцій взаємодії в системі «людина – техніка – середовище». *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2012. Вип. 12. С. 339–344.
10. Стаскевич Г. С. Класифікація дорожньо-транспортних пригод. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. Вип. 21. С. 135–137.
11. Колесник І. І. Аналіз механізму дорожньо-транспортної пригоди, як основа розслідування злочинів проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2016. Вип. 21. С. 252–254.
12. Старіков Є. Л., Данець С. В. Технічні аспекти розслідування ДТП, що відбулися в темний час доби. *Інтернаука*. 2021. № 17(1). С. 77–79.
13. Шевченко Т. В. Типові слідчі ситуації на початковому етапі розслідування дорожньо-транспортних пригод. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 2(3). С. 114–116.
14. Кошкарів А. Д. Розслідування дорожньо-транспортної пригоди та визначення причинно-наслідкових зв'язків між несправностями транспортного засобу. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2020. Вип. 21. С. 422–431.
15. Шаша І. К., Сазонов О. Г., Лемешко О. М. Фактори, що впливають на виникнення дорожньо-транспортних пригод з вини водіїв транспортних засобів. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. № 37. С. 169–176.
16. Вознюк А. Б., Нагребельна Л. П., Міненко Є. В. Недоліки в дорожніх умовах та їх вплив на виникнення дорожньо-транспортних пригод. *Дороги і мости*. 2019. Вип. 19–20. С. 163–172.
17. Фоменко Г. Р., Поташева Н. С. Дорожньо-транспортні пригоди та їх причини. *Автомобільні дороги і дорожнє будівництво*. 2016. Вип. 98. С. 283–288.
18. Шевченко І. Ю., Васильченко М. С. Причини та наслідки дорожньо-транспортних пригод в Україні. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2023. Вип. 42. С. 58–61.
19. Трошин М. Ю., Карасьов О. Г., Баранник В. В. Дослідження впливу природно-кліматичних факторів на дорожньо-транспортні пригоди. *Grail of Science*. 2023. № 3. С. 217–220.
20. Атаманенко Ю. Ю. Методика фіксування місця вчинення ДТП за допомогою БПЛА: окремі аспекти вдосконалення. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 4. С. 198–204.
21. Атаманенко Ю. Ю. Застосування новітніх приладів під час оформлення дорожньо-транспортних пригод на автошляхах України. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 3. С. 161–166.
22. Купіковська О. Є., Атаманенко Ю. Ю. Перспективи використання програм обробки даних лазерного сканування в картографуванні ДТП. *Інженерна геодезія*. 2015. Вип. 62. С. 91–97.
23. Сараєв О. В. Новітні технології дослідження обставин дорожньо-транспортної пригоди. *Вісник Національного транспортного університету*. 2013. № 28. С. 405–414.
24. Данець С. В. Застосування новітніх технологій лазерного сканування під час огляду місця дорожньо-транспортної пригоди. *Криміналістичний вісник*. 2014. № 2. С. 166–171.
25. Дуфенюк О. Інновації у розслідуванні ДТП на прикладі застосування 3D технологій. *Інформаційні технології в освіті та практиці: матеріали Всеукраїнської науковопрактичної конференції (Львів, 17 грудня 2021) / упорядник: Т. В. Магеровська*. Львів: ЛьвДУВС, 2021. С. 20–22.
26. Катушков В. О., Радченко С. Б. Використання квадрокоптера при аналізі дорожньо-транспортної пригоди. *Управління розвитком складних систем*. 2020. Вип. 42. С. 199–203.
27. Пархомчук М. А., Данілін С. С. Особливості огляду місця вчинення дорожньо-транспортної пригоди. *Криміналістичний вісник*. 2013. № 2. С. 140–143.
28. Мороз І. Тактика дій працівників поліції під час оформлення додатків до протоколу огляду місця дорожньо-транспортної пригоди. *Підприємство, господарство і право*. 2017. № 3. С. 286–289.
29. Антіпова О. І. Використання можливостей судових експертиз при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод. *Форум права*. 2014. № 2. С. 17–21.
30. Грига М. А., Осетрова О. С. Судові експертизи, що проводяться під час розслідування дорожньо-транспортних пригод. *Правовий часопис Донбасу*. 2017. № 3–4. С. 172–178.
31. Склярів М. В., Лукашенко С. С., Корнев О. В. Пропозиції з удосконалення автотехнічних експертиз дорожньо-транспортних пригод. *Наукові нотатки*. 2019. Вип. 67. С. 128–134.
32. Вальчишин Г. І. Умови проведення слідчого експерименту під час розслідування дорожньо-транспортної пригоди і тактичні прийоми їх забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 51(2). С. 113–116.
33. Вальчишин Г. Фіксація результатів слідчого експерименту під час розслідування дорожньо-транспортних пригод. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 7. С. 179–183.

34. Abdel-Aty M. A., Radwan, A. E. Modeling traffic accident occurrence and involvement. *Accident Analysis & Prevention*. 2000. Vol. 32 (5). P. 633–642.
35. Chand A., Jayesh S., Bhasi A. B. Road traffic accidents: An overview of data sources, analysis techniques and contributing factors. *Materials Today: Proceedings*. 2021. Vol. 47. P. 5135–5141. <https://doi.org/10.1016/j.matpr.2021.05.415>
36. Pádua L. et al. Digital reconstitution of road traffic accidents: A flexible methodology relying on UAV surveying and complementary strategies to support multiple scenarios. *International journal of environmental research and public health*. 2020. Vol. 17.6. P. 1868.
37. Климчук М. П. Розслідування злочинів про порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів (криміналістичні та процесуальні аспекти) : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2007. 19 с.
38. Луцюк П. П. Розслідування порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації автотранспортних засобів : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2007. 16 с.
39. Луцюк П. С. Особливості процесуального доказування в ході дослідження дорожньо-транспортних пригод, вчинених в несприятливих умовах : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2009. 20 с.
40. Дячук В. І. Використання спеціальних знань при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2010. 19 с.
41. Колісник І. І. Методика розслідування злочинів проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2016. 225 с.
42. Карпенко Д. О. Техніко-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням правил безпеки руху або експлуатації транспорту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 23 с.
43. Сезонов В. С. Комплексне експертно-криміналістичне дослідження транспортних засобів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2018. 23 с.